

Minkowski is een meester in het groepeeren van zijn menschenkudden, waardoor hij het stille pathos van het lijden, het in ballingschap-zijn van z'n volk ontroerend op doek brengt. — Eén van z'n schilderstukken beeldt een uitdeeling van liefdadigheidseten; een lange rij van allerarmsten. — Het eindeloos sombere van hun plaats, hun stand, hun wachten. — De ziel van het tevergeefsche. Er zijn er, die zich tot anderen keeren, en slechts vulgaire wachtrij-dieren zijn, terwijl sommigen zich afwenden, in hun leed geïsoleerd.

De meeste schilderijen zijn groepen, groepen van landverhuizers, hurkende, liggende, zittende, met ieder op het vale gezicht de nuance van z'n eventjes apart en toch weer in de algemeene stemming versmeltend leed. Vooral zijn het vrouwen en kleine meisjes, wier geslagenheid zooveel stomme, verborgen charme ontbloot, die Minkowski bestudeerde. En fijne psychologische kennis der Joodsche physionomie verinnigt dan de strakheid van den sterk gestyleerden opzet.

In de weeke magerte van de handen, en de broosheid van de beentjes, jammert het ghetto, dat de schrijver zag. En in de oogen, soms verstild bruin, dan wazig blauw, de oogen, die als een zee een ontredderd land, het gezicht, heel het lichaam, heel het doek schijnen te willen veroveren. En ook in dat ghettohaar, dat wild kroezend kan zijn, en glanzend Semietisch zwart, tot het bij sommige individutjes verkommerd is tot dun, schraal, idiotig-gedegeneerd armenhaar, dat als een natuurlijk dwanghelmpje het hoofd bedekt. Er is een doekje, waar als apen al die volksmeisjes naast elkaar gedoken zitten, ieder met het aparte trekje van moeheid en wijsheid en kinderlijkheid. En dat iets eeuwig Joodsch hier getroffen is, bewijst me, dat ik onwillekeurig aan den grootsten schilder van Joodsche typen denken moest, aan Rembrandt: diens jonge, Joodsche vrouw heeft ook die oogen, welke de toon aangeven van heel het werk van Minkowski, oogen, waaruit vermorste overvloed spreekt, oogen van een met armoede geslagen rijke. — Minkowski heeft het Joodsche vrouwen-type geïdealiseerd en ook gekatholiseerd. Er zijn doeken, die ons tegelijkertijd Joodsch en Katholiek aandoen, Katholiek in de Middeleeuwsche beteekenis: styleering van het algemeene en Katholiek, toen deze kunst nog Zuidelijk en Oostersch omschemerd was. 't Lijkt een Joodsche madonna, die rijke vrouw, ter synagoge, welke Minkowski schiep; lange amandelvormige oogen, gaaf ovaal gezicht, met vleeschweelde in de matte wangen en verspitsing naar de kin; en met Oostersche handen, week en teer. En deze Jodin — is het Judith, is het Maria — stak hij in de weelderige kleeren der rijke vrouwen uit Polen en liet haar roerloos in de oude synagoge staan. Haar denken is niet gericht; uit haar trekken spreekt geen verlangen maar een hevig en onbestemd heimwee. Merkwaardig contrast! De groote volksdoeken van Joodsche armoede en die fijne,